

Varhaiskasvatus mediassa – viestintää ja vuorovaikutusta tässä ajassa

Työpaja 18.4.2013
Varhaiskasvatuksen johtajuusfoorumi

Johanna Sommers-Piironen
josopii@edukaattori.fi

- Mediakulttuuri varhaiskasvatuksen toimintaympäristönä
- Media varhaiskasvatuksen näkyväksi tekemisen ja viestinnän välineenä
- Varhaiskasvatusta koskevat diskurssit ja niiden tuottajat mediassa
- Oman kasvatussyhteisön työhön liittyvät diskurssit ja kielenkäyttö

Pohdittavana tänään

- **Sosiaalisen konstruktionismin viitekehys**
  - Ympäröivä maailma ja toiminta siinä nähdään sosiaalisena ja kulttuurisena rakennelmana, jossa kielellä ja kielenkäytöllä on keskeinen rooli
  - Todellisuudesta voidaan sosiaalisissa käytännöissä luoda erilaisia versioita (Pietikäinen & Mäntynen 2009)
  - Kielenkäyttö nähdään merkityksiä ja todellisuutta tuottavana sosiaalisena toimintana – kielenkäytöllä ja siihen liittyvillä valinnoilla on seuraamuksia sekä ihmisille että sosiaaliselle todellisuudelle (Burr 2003)
  - Sillä, mitä ja miten puhutaan, on merkitystä!

Lähestymistapa teeman tarkasteluun

- Diskurssin käsitteestä

- Tietynlainen kulttuurisidonnainen, ajallisesti ja paikallisesti muuttuva kielenkäytön tapa, jolla todellisuus esitetään jonkinlaisena (Lehtonen 1996)
- Sosiaalisissa käytännöissä muodostuneita tietynlaisia kielenkäytön ja puheen tapoja, joilla esimerkiksi omaa työtä ja varhaiskasvatusta kuvataan

- Kielenkäytön funktioita

- viestinnän väline, ympäröivän maailman kuvaaja, sosiaalisten suhteiden ja identiteettien luoja (Pietikäinen & Mäntynen 2009)
- tilannekohtaiset tehtävät ja tarkoitukset, diskursiivisten ja sosiaalisten käytänteiden tuottamat laajemmat ideologiset seuraukset (Jokinen ym. 1993)

Diskurssien ja merkitysten maailma

- Varhaiskasvatus linkittyy vahvasti mediaan
  - Media läsnä lasten arjessa – vaikuttaa kasvatuksen sisältöihin, mediakasvatus 'kuuluu kuvaan' kasvatuksessa
  - Lapsiperheet aktiivisia median ja verkon käyttäjiä – viestintä ja vuorovaikutus siellä, missä asiakkaat toimivat
  - Varhaiskasvatus ja päivähoito suuria massoja koskettavia teemoja, joista jaetaan kokemuksia ja tarinoita mediassa
- Median rooli diskurssien tuottajana
  - Informaatio, tulkinnat, mielikuvat, merkitykset...
- Yhteisöllinen osallisuuden ja jakamisen kulttuuri
  - Visuaalisuus, avoimuus, julkisuus, vaikuttaminen...

Mediakulttuuri toimintaympäristönä

- Varhaiskasvatuksen näkyväksi tekeminen sekä viestinnän ja kasvatuskumppanuuden edistäminen
  - Verkkosivut ja -palvelut, blogit ja muut sosiaalisen median foorumit sekä digitaaliset kasvunkansiot
  - Lasten osallistaminen arjen näkyväksi tekemiseen ja dokumentoimiseen – mobiililaitteiden, digikameroiden ja blogien hyödyntäminen – lapsen ääni ja kokemukset esiin!
- Sisäinen viestintä, yhteinen tiedon tuottaminen ja keskustelu sekä osaamisen jakaminen yhteisössä
  - Sisäinen blogi tai wiki, jaetut työtilat (mm. SharePoint, Google Drive), chat...

Median mahdollisuudet

Kuka tuottaa varhaiskasvatusta koskevat julkiset diskurssit?

Vaativat vanhemmat ja kiukkukaisat ärsyttävät päivähoitossa

Maanantai 11.2.2013 klo 19:39

Suosittelee 79

Varhaiskasvattajia tuskastuttavat niin välinpitämättömät vanhemmat kuin turhautuneet isät ja äidit.

Todellisuus tuntuu olevan muoin paikoin sitä, että vain selviytyä toiseen, neuvolalääkäri sanoo. (OULU/RELU)

Tämä käy ilmi Väestöliiton kyselyistä ja siitä julkistetusta ammattikasvattajan kielletty tunteet -kirjasta. Vaastaajat korostavat, joiden vaivat väärästä pukeutumisesta tai lapsen vanhemmista, jotka vaativat väärää pukeutumista tai lapsen kuraisuudesta. Toisaalta osa vanhemmista ei tunnu välittävän lapsen lomaan. Toisaalta osa vanhemmista ei tunnu välittävän lapsen lomaan. Toisaalta osa vanhemmista ei tunnu välittävän lapsen lomaan.

- Selvin lapsen isälle, että lapsi tarvitsee myös joululomaa. Isä ei ymmärtänyt tätä lainkaan. Isä lapsen puolesta suuttunut ja tunne, että miksi perhe tekee lapsia, jos heidän kanssaan ei haluta olla edes jouluna, kertoo yksi varhaiskasvattaja.

Väestöliiton kyselyssä selvitettiin ammattikasvattajien hankalaa ja vaikeita tunteita, kuten vihaa, ärtymystä ja turhautumista. Vaastaajista yli 60 prosenttia kertoi vaikeiden tunteiden olevan ongelmia työpaikalla.

Vanhempien lisäksi niiden syynä olivat hankalat lapset. Lapsissa ärsyttivät niin nuomionhakuiset höpötykset kuin kiukkukaiset ja -kaijat.

Resurssipula raastaa hermoja

Lisäksi tavallisia hankalien tunteiden syitä olivat työmääriä ja resurssipula. Esimerkiksi kaksi aikuista saattaa joutua huolehtimaan 30 lapsesta, kun litteävuorolainen sairaus ja ryhmään siirretään lisää lapsia.

Hoitajat rajoittaisivat oikeutta päivähoitoon

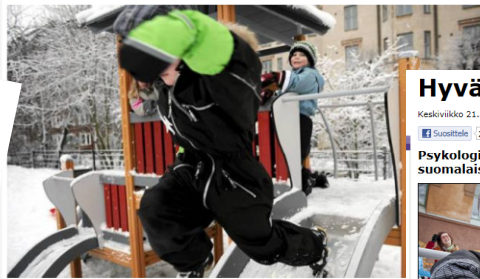
Maanantai 6.4.2013 klo 10:26

Suosittelee 2

Työkseen lapsia hoitavat haluivat rajoittaa lapsen oikeutta päivähoitoon.

Vanhemmat lomalla, lapset päivähoitossa - Apusen ajatukset kuohuttavat

Hyvä vai paha päivähoito?

Keskiviikko 21.3.2012 klo 13:13

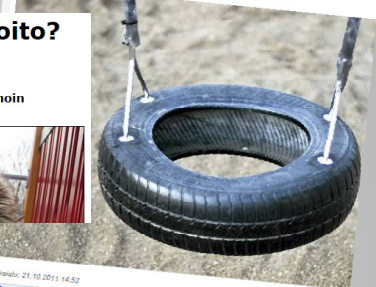
Suosittelee 235

Psykologian professori arvostelee kovin sanoin suomalaista päivähoitoa.

Antti Aimo-Koivisto

Päiväkoti - karmeaa työpaikka?

Juhlatu 21.10.2011 14:52

Suosittelee 0

Päiväkoteja on viime aikoina ryöpytetty monella suunnalla.

Turkija Erja Rusanen sanoi aiemmin tällä viikolla IS:lle, että hänen mielestään alle 3-vuotiaan lapsen kuolin ulkopuolisessa hoitossa saattaa olla runsaasti vaihtoehtoja - ja hyvässä välinpitämättömyydessä saattaa olla runsaasti vaihtoehtoja. Rusanen kirjoittaa tuoreassa kirjassaan *Hoiva, kiintymys ja lapsen kehitys*, lapsen kehitystä erityisesti, jos korvaava hoiva ei ole mitään laadukasta, jopa häiritsee hänen kehitystään.

Päivähoidosta on noussut esiin myös kielteisiä uutisia. Poliisi selvittää parhaillaan, onko tamperealaisessa päiväkodissa syyllistytty lapsen pakko-ostamiseen.

Viime viikolla taas Helsingin käräjäoikeus käsiteli helsinkiläisen päiväkodin pahoitteleisyyksista, mutta lasten vaihtetty työpaikoin on herättänyt runsaasti nuomioita.

Juhlatu 19.2.2013 13:59

Suosittelee 2,1 tuhatta

Evan johtaja Matti Apunen onnistui jälleen nostamaan keskusteluryöpyähdysten kolumnillaan Helsingin Sanomissa.

Matti Apunen kirjoittaa tiistain Helsingin Sanomissa, että osa vanhemmista käyttää väärin subjektiivista päivähoito-oikeutta.

- Yllättävän monen mielestä tämä tarkoittaa sitä, että aikuisella pitää olla subjektiivinen oikeus lomaan ilman häirintökohtia - lapsia, Apunen sanoo HS:ssä.

Apunen muisteli Turun Sanomien juttua, jossa oli tutkittu lasten olemista päiväkodissa. Lohjalla joka kymmenes lapsi on päiväkodissa ympäri vuoden, ilman lomia.

- Minun on mahdoton uskoa, että vanhempien työt vaaisivat lapsen viemistä päiväkotin läpi vuoden. Kyse täytyy olla mukavuudenhalusta. Etelänmatkan allasleissa ei ole tilaa lasten tarpeille.

- No koskas meillä sitten on lomia, kysyvät nämä vanhemmat. Jos vanhemmuuteen olisi ajokortti, mikä tuntuu toisinaan oikein hyvältä ajatukselta, tällä lausunnolla korttia ei pitäisi antaa, Apunen perustelee.

Apunen kirjoittaa nyt suluttuneet pilkit, suluttu isä ja...

TEKSTIKOKO: A A

Tulosta artikkeli

Sähköposti

Kuvat

Kuvat

Kuvat

Kuvat

Kuvat

Kuvat

Kuvat

Kuvat

Kuvat

Kuvat

Kuvat

Kuvat

Kuvat

Kuvat

Kuvat

Kuvat

Kuvat

Kuvat

Kuvat

Kuvat

Kuvat

Kuvat

Kuvat

Kuvat

Kuvat

Kuvat

Kuvat

Kuvat

Kuvat

Kuvat

Kuvat

Kuvat

Kuvat

Kuvat

Kuvat

Kuvat

Kuvat

Varhaiskasvatustiediskurssit mediassa

Millaisin puhetavoin ja millä foorumeilla
me varhaiskasvatuksen ammattilaiset kuvaamme
oman työmme todellisuutta eli
tuotamme kuvaa varhaiskasvatuksesta?

Mitä puhutaan? Miten puhutaan?

Missä puhutaan? Kenelle puhutaan?

Kuka puhuu? Kenen ääni pääsee kuuluviin?

Kasvatusyhteisöt puheen tuottajina

- Pro gradu -tutkimus (2012)
  - 41 kunnan verkkosivut, aineisto syksyltä 2010
  - Diskurssitutkimus varhaiskasvatuspuheesta kuntien verkkosivuilla
  - Analyysivälineenä kehyksen käsite – kulttuuristen ajattelutapojen ja kielellisten valintojen muodostama kokonaisuus, jonka kautta varhaiskasvatuksesta puhutaan
  - Löytyi 5 erilaista kehystä:
    - *Päivähoito ja hoitopaikka, Palvelu ja asiakkuus, Kuntaviestintä, Varhaiskasvatus ja kehittäminen, Kasvatuskumppanuus*

Päivähoidon nettisivut – ikkuna suomalaiseseen varhaiskasvatukseen

- Varhaiskasvatukselle tuotetut tehtävät
- Teemat ja sisällöt, joihin puhe painottuu
- Kielelliset valinnat – sanastot, laatusanat, vuorovaikutuksen rakentamisen tavat
- Eri toimijoille tuotetut roolit – lapsi, vanhempi, sivujen lukija, verkkosivut, varhaiskasvatus

Kehysten puhetaiposten eroja

- Vallitsevassa puheessa varhaiskasvatus tuotetaan päivähoitona ja lasten lakisääteisinä päivähoitopaikkoina sekä kunnan tuottamina ja tarjoamina päivähoito- tai varhaiskasvatuspalveluina lapsiperheille
- Myös kuntaviestinnän puhetapa vahvasti esillä
- Puhe varhaiskasvatukseen ja kehittämisen sekä kasvatuskumppanuuden kehysten kautta selvästi vähäisempää

Varhaiskasvatus kuntien sivuilla

- Varhaiskasvatus päivähoitona sekä erilaisten hoitomuotojen järjestämisenä
- Päivähoitopaikan hakeminen, käyttäminen ja irtisanominen
- Informaation antaminen ja vastaanottaminen
- Vanhempien lakisääteinen oikeus valita hoitomuoto, lapsen oikeus saada hoitoa, kunnan velvollisuus järjestää hoito
- Vanhemmat hoitopaikan valitsijoina, hakijoina ja tarvitsijoina – lapsi valintoja ohjaavana kohteena ja hoidon tarvitsijana
- Viranomaispuhetta, jossa ei kuvailevia sanoja eikä rakenneta vuorovaikutusta

Päivähoito ja hoitopaikka

- Varhaiskasvatus laadukkaiden ja monipuolisten päivähoito- ja varhaiskasvatuspalvelujen tarjoamisena
- Viestintä- ja asiointikanavien tarjoaminen sekä palautteen pyytäminen ja antaminen
- Lapsi ja perhe palveluiden saajana ja käyttäjänä
- Sivujen käyttäjä oletetaan asiakkaaksi, jonka kanssa pyritään vuorovaikutukseen ja joka hakee itsenäisesti tietoa sivuilta
- Suoraan lukijalle kohdistettua puhetta
- Myönteistä ja kuvailevaa puhetta, jossa paljon laatusanoja

Palvelu ja asiakkuus

- Varhaiskasvatus kunnallisena organisaationa ja toiminnastaan viestivänä kuntatoimijana
- Oletukset sivujen käyttäjästä
  - organisaation toiminnasta kiinnostunut tiedonhakija, työtä etsivä kasvatuksen ammattilainen, verkkopalveluista kiinnostunut asiakas
- Organisaatorakenne ja sen muutokset, lautakuntien päätökset, strategiset linjaukset, yhteystiedot, rekrytointi ja ajankohtaistiedottaminen
- Kaksijakoinen puhetapa
  - organisaatiopuhe, jota ei osoiteta kenellekään vs. verkkopalveluiden käyttäjän suora puhuttelu
- Lasta ei kehyksen puheessa huomioida

Kuntaviestintä

- Varhaiskasvatus lapsen kasvun, kehityksen ja oppimisen tavoitteellisena tukemisena
- Lapsen kasvua ja kehitystä tukevan kasvu- ja hoitoympäristön luominen vanhempien kanssa
- Lapsen ja lapsuuden sekä leikin arvostaminen
- Lapsen yksilöllisyyden ja tarpeiden huomioinen
- Lapsi tekstissä aikuisen arvostuksen, tuen ja turvan tarvitsijana, mutta kuvissa aktiivisena oppijana, toimijana ja osallisena vertaisryhmässään
- Laadukas ja moniammatillinen osaaminen ja kehittäminen varhaiskasvatuksen perustana

Varhaiskasvatus ja kehittäminen

- Varhaiskasvatus kasvatuksellisena kumppanuussuhteena vanhempien kanssa
- Kotikasvatuksen tukeminen, lapsen hoidon ja kasvatuksen yhteinen suunnittelu ja edistäminen
- Päivähoidon aloitus kasvatuskumppanuuden käynnistäjänä
- Aloitus- ja vasukeskustelut kasvatuskumppanuuden muotoina
- Luottamus ja vuorovaikutus
- Ei puhutella lukijaa eikä rakenneta kasvatuskumppanuutta verkossa
- Varhaiskasvatuksen sidosryhmät myös kasvatuskumppaneina

Kasvatuskumppanuus

Keskeisiä kysymyksiä pohdittavaksi

- Mikä on verkkosivuston tavoite ja tarkoitus?
  - informointi, neuvonta ja opastus, keskustelu ja osallisuus, markkinointi...
- Kenelle se on suunnattu?
- Mitä ja miten omista palveluista ja yhteisöstä halutaan puhua?
  - Millaista sisältöä tarvitaan?
  - Millaista kieltä ja sanavalintoja käytetään?
  - Millaista vuorovaikutusta käyttäjälle tarjotaan?

Verkkosivujen päivitys

Millaisilla foorumeilla sinun yksikkösi kasvatustyöstä puhutaan ja miten?

Millaisia tulkintoja oman yhteisösi viestintä- ja puhutavat tuottavat varhaiskasvatuksesta?

Miten lasten tai vanhempien ääni kuuluu eri foorumeillanne, esimerkiksi verkkosivuilla?

Kurkistus omaan viestintään